

STAALKAART | recensie

Ambacht en generositeit

27-11-2013, deSingel, Antwerpen; Katrien Baerts en Het Collectief o.l.v. Reinbert de Leeuw; werken van Schönberg, Berg, Webern, Busoni en Zemlinsky

Het Collectief, in principe een vijfkoppig ensemble dat zich de jongste jaren van tijd tot tijd vergroot als het repertoire dat vraagt, nam bij zijn ontstaan zo'n 15 jaar geleden de Tweede Weense School als uitgangspunt. In dat opzicht kon zijn concert donderdagavond in deSingel, onder leiding van nieuw muziknester Reinbert de Leeuw, voor een verjaardagsfeest doorgaan. Op het programma stonden immers de *Kammersymphonie opus 9* van Schönberg, vader van de Tweede Weense School, de *Sieben frühe Lieder* en de *Passacaglia opus 1* van respectievelijk Alban Berg en Anton Webern, zijn belangrijkste leerlingen. Rond die kern cirkelden twee bij wijze van spreken apocriefe werken: de *Maeterlinck-liederen opus 13* van Zemlinsky, de vaak vergeten, maar wonderbaarlijke Wiener die niet, zoals vaak gezegd, het lauwe gemiddelde vormt van de romantische traditie van Mahler en de avant-garde van Schönberg, maar er in tegendeel de noodzakelijke schakel tussen vormt; en de *Berceuse élégiaque* Van Busoni, die allicht niks op de Weense scène tegen had, maar anderzijds – als zoon van een Duitse moeder en een Italiaanse vader – ook nooit ergens bij hoorde.

Zeldzaam zijn de concerten die je meteen bij het nekvel grijpen, zeker als ze beginnen met werk dat je nog niet kent. Muzikanten én luisteraars moeten meestal wennen. Opwarmen. Busoni's *Berceuse* kwam evenwel meteen onverdund binnen. Als een vriendelijke mokerslag, mocht zoiets bestaan. Dat lag zeker aan het fabelachtige werk, en aan het zeer goede arrangement van Erwin Stein. Vooral lag het echter aan de complete empathie die Het Collectief vanaf de eerste noot aan de dag wist te leggen. De groep had er net twee dagen opname op zitten – voor een cd die ongeveer het programma van deze avond zal bevatten – en was daarbij danig onder de indruk geraakt van de figuur van Reinbert de Leeuw. Zijn economische, maar juist daarom zo doeltreffende gestiek, leek inderdaad die van een magiër. Een die niet met zijn kunsten wil uitpakken – je ziet ze niet veel. De vrijheid en het vertrouwen dat hij de musici geeft, ontlokken hen een onwaarschijnlijke generositeit.

Met deze binnenkomer – ik herinner me echt geen vijf concerten van een dergelijke, ogenblikkelijke intensiteit – was de toon definitief gezet. De samenwerking met sopraan Katrien

Baerts in Berg en Zemlinsky verliep nagenoeg vlekkeloos: zij is een intelligente zangeres en Het Collectief onder De Leeuw is een zetel van waaruit er eigenlijk niks kan mislopen. Baerts heeft geen grote stem, maar in een context van kamermusici met open oren is dat niet erg. Bovendien zal ze mettertijd nog meer leren om zich met kleur, niet met dynamiek te onderscheiden. Haar zegging is perfect, de weinige schoonheidsfouten niet van teveel, maar van te weinig genomen vrijheid het gevolg. Wel zou het mooi zijn, want nog beter verstaanbaar, als in deze zeer sterk poëtisch gerichte muziek de klinkers in het hoge register hun identiteit beter konden bewaren.

Schönbergs *Kammersymphonie nr. 1* in het arrangement van Webern is voor Het Collectief een thuismatch – welbeschouwd is ze de reden van de oorspronkelijke kwintetbezetting. Ik maak me sterk dat deze muziek niet onder zo'n rabiaat publieksonvriendelijke status zou lijden als ze vaker op deze manier werd gespeeld: als erfgenaam van die van Mozart, Brahms en Strauss. Normale, zij het geniale kamermuziek waar je van kan houden.

Met de *Passacaglia opus 1* van Webern in een arrangement van De Leeuw waren de cirkel en het feestje rond. We moeten ons hoeden voor loze hyperbolen. Maar behalve de al te geringe opkomst viel er op deze avond niks aan te merken. We hebben met Het Collectief een ensemble in huis dat elke internationale standaard aankan. Bovendien zijn ze aardig. Geef ze schouderklopjes, als je ze ziet.

Rudy Tambuyser

Het Collectief

Thomas Dieltjens, piano | Dirk Luijmes, harmonium | Wibert Aerts, viool | Vincent Hepp, viool | Florian Peelman, altviool | Martijn Vink, cello | Odile Simon, contrabas | Toon Fret, fluit | Nele Delafonteyne, klarinet | Piet Van Bockstal, hobo | Katrien Baerts, sopraan | Reinbert De Leeuw, dirigent | Yannick Willox, geluidsingenieur

CD release in september 2014 – Fuga Libera (Outhere Music Group)